

A nyíregyházi
Izraelita
Hitközség lapja

שפר

שפר

ב"ה
Sófár

5758. Sziván I. évf. 7. sz.

תשנ"ח חודש סיון

H i t é l e t é s I n f o r m á c i ó

Meghívó

ומקים אמונתו לשני עפר

"Megőrzi hűségét a porban szunnyadókhoz..."

S'mone Eszre, második áldás

Nyíregyháza és környéke zsidósága elhurcolásának
54. évfordulóján,
1998. június 21-én, vasárnap délelőtt 11 órától
a nyíregyházi Kótaji út 5.-7. szám alatti izraelita temetőben
Emlékező Gyászistentiszteletet tartunk!

A gyászbeszédet Markovits Zsolt főrabbi tartja.

A kántori teendőket Dr. Kerekes Béla főkantor végzi.

Szeretettel várjuk a nyíregyházi és a Nyíregyháza körzetéből
elszármazott hittestvéreket, és mindazokat, akik gyászunkban
velünk együtt kívánnak lenni.

***Tudatjuk a kedves meghívottakkal, hogy ez alkalommal kerül
sor Zóber Jenő néhai hitközségi elnök és felesége sírkőa-
vatására.***

**Tudnivalók: mindazok, akik hozzátartozójuk halálozási évfordulóját nem, ismerik,
a Jahrzeit napját sziván hó 20-án, azaz június 14-én tartják meg.**

Biblia és számítógép

Biblia és számítógép? Hányféle módon lehet ezt a kérdést feltenni...

Lehet aggodalommal. Hogy már eddig is szinte mindenhova betört, hivatva-hivatlanul a számítógép. Most már a Biblia is sorra kerül? Hogyan lehet az, hogy a zúgó, kattogó, „visszabeszélő”, parancsainknak hol engedelmessé, hol azzal szembeszegülő, bármikor elromolható és így tisztavirágéletű masina párosítható lenne azzal, amit mi örökönk hiszünk, tökéletesnek, egyre jobban, de sohasem teljesen megismerhetőnek? S hogyan párosíthatjuk a hétköznapit az ünnepivel, amikor azokat mindig elválasztjuk egymástól? S végül: a tudásunkat, amire éppen azért lehetünk büszkék, mert azt hosszú-hosszú idők alatt szereztük meg és amiben megőriztük minden közeli és távoli elődünk összes elmélkedését és bölcselését, egyszer csak elveheti egy lélekkel nem bíró és ezeréves emlékezet nélküli gép?

Lehet kételkedve. Hogy ugyan mivel „tudhat” nálunk többet a számítógép, az érzelmeket és intuitív asszociációkat nem ismerő, igazából csak a számok nyelvét (és azon belül is csak a nullát és az egyet) értő szerkentű? S a kérdésben felsejlik a válasz is, hogy nem, nem tudhat többet nálunk. Már csak azért sem, mert mi hoztuk létre. Tehát fölösleges. Sőt, még veszélyes is lehet, hiszen mi történik akkor, ha az azt létrehozó ember tévedett. Annyira megbízhatunk-e a gépben, hogy ismereteinket nem a saját elmélkedéseinkre, hanem csak arra alapozzuk? S ha mégis elfogadjuk, minden korlátozottságával együtt, vajon érdemes-e úgy tekintenünk rá, mint ami éppen csak olyan pillanatnyi igényt elégít ki, mint amit valamely tárgy élvezete okozhat?

És lehet kíváncsi is. Hogy vajon a Biblia nyelve, az egyes részek elrendezése, a szavak megválasztása elárul-e valamit abból a tartalomról, amit szándékunk szerint a Bibliának tulajdonítunk? Azaz megtudhatjuk-e azt, hogy az évezredek, a tartalmi-történelmi és filozófiai elemzésekre támaszkodó hagyomány mennyire támasztható alá a

szöveg formai tulajdonságaival? Azaz, mai eszközzel, más oldalról megközelítve bepillantunk-e abba a gondolatvilágba, amelyek mentén Majmonidesz, Rási, Onkelosz és mások múlhatatlan érdemei születtek?

Ez az a terület, ahol a bibliakutatók hosszú tapasztalatokat szereztek már, és ez az a terület, ahol a számítógép a maga száraz, könyörtelenül következetes eljárásaival tévedhetetlen adalékokat szolgáltat. Ahogy még az elektronikus forradalom előtt léteztek ún. konkordanciák, azaz a szövegeknek olyan elrendezései, amelyekben minden keresett szó környezetét megtalálhatjuk, ugyanúgy ez az a terület, ahol a számítógép a maga hatékonyságával a kutatás eredményességét ugrásszerűen megnövelheti.

Megkérdezhetjük például, hogy vajon a *tarjag micvot*, a 613 parancsolat tiltásai között felállíthatunk-e valamilyen rangsort, tehetünk-e közöttük különbséget annak alapján, hogy egyesek erősebb, mások gyengébb, kevésbé szigorú tiltások? És megláthatjuk például, hogy egy olyan gondolatot, hogy „senki ne tegye ezt vagy azt”, többféle módon kifejezhetjük. Ezek között a legritkább esetben, még tucatnál is kevesebb szer (összesen négyszer) fordul elő az **שׂא אשׂ** (talán a szerkezethez leginkább hasonló módon ki-kinek fordítva) kifejezés tiltó mondatokban. És abból, hogy milyen rendelkezések ezek, következtethetünk is, hogy ezek bizony igen szigorú tiltások: „Senki közületek ne közeledjék vérrokonához, hogy felfedje mezítelenségét!” (Vajikra XVIII. 6.); vagy „Bárki Izrael fiai közül, aki magzatából ad a Moloknak, ölessék meg!” (Vajikra XX. 2.); vagy „Bárki Áron magzatai közül, amíg poklos vagy folyás van rajta, a szentségekből ne egyék, míg meg nem tisztul!” (Vajikra XXII. 4.); vagy „Mindenkinek, aki átkozza Istenét, viselje vétkét!” (Vajikra XXIV. 15.)

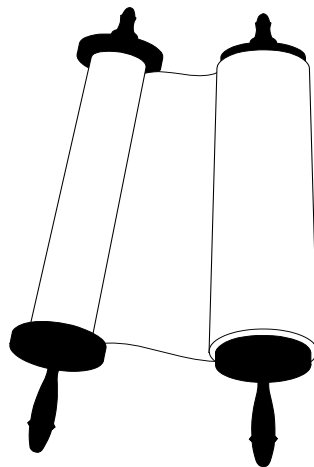
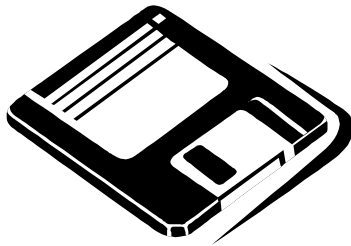
De az a megfigyelés, hogy mind e kifejezések a Vajikrában találhatók, a filológusban egy további izgalmas kíváncsiságot ébreszt: vajon ezen és hasonló összevetések alapján mennyire tanulmányozható a Biblia tartalmilag és formailag egységes volta.

Ez csak egyetlen, igen szerény példa arra, mi mindenre használhatjuk azt a lehetőséget, hogy egyetlen gombnyomásra eléink tárul mindaz, amit csak kívánunk. Csak egy „leltárt” szeretnénk ké-szíteni? Megkapjuk. Csak egy fordítás helyességének kívánunk utána járni? Megkapjuk. Rási valamely állításának a forrását akarjuk ellenőrizni? Egy billentyű és semmi más.

És mégis. Lettünk-e gazdagabbak? Többek? Mások? Minden bizonnyal...

Két gondolat kívánczik ezen, a technika lehetőségeitől fénylő sorok után. Az első: az elmúlt év Lag BaOmerje előtti péntek estét a jeruzsálemi Óváros falai között töltöttem, egy chaszid (jó magyarul: choszed) család vendégeként. A rabbijelölt szépen összefoglalta a szidra tanulságait, majd énekeltünk. Miután kissé irigykedve megdicsértem a házigazdát, hogy milyen nagyszerű könyvtára van, hozzátettem, hogy nekem egy néhány CD-én elfér mindaz, amit a polcomon látok, a Chumástól a Talmud Bávoli-n át a Zóhárig, és - mily nagyszerű dolog - én ráadásul egy pillanat alatt ki tudok keresni bármit az oldalak rengetegéből, amit csak akarok, és olyan kombinációban, amire gyalogos dolgozó ember nem igen vállalkozhat. Sohasem felejttem annak igazát, amit vendéglátóm mondott: „Bár fontos az, hogy mit tudunk, de még fontosabb az út, ami e tudáshoz vezet.” És magamba pillantottam: ő ezen az úton mennyire messzebb jutott...

A másik gondolat hétköznapi imáinkhoz vezet: a hétköznapi Smone Eszrében, a 18 áldásban minden nap hálát adunk az Örökkévalónak, hogy belátást, tudást adott nekünk. S ezen nagyon is elgondolkodhatunk. Lehetnek

nekünk csodálatos technikai vívmányaink, meg is könnyíthetik azok az igazsághoz vezető utunkat, de mégiscsak Ő az, aki mindezt saját elhatározásából nekünk adja, akinek mindezt köszönhetjük és akiért érdemes folytonosan tanulnunk.

Az elkövetkezendő tanévben a Rab-biképző, a Zsidó Egyetem hallgatói ilyen szellemben fognak ismerkedni a számítógéppel és a Bibliával.

Dr. Hunyadi László
tanszékvezető egyetemi tanár
Kossuth Lajos Tudományegyetem

Jad Vásem kitüntetett Nyíregyházán

Domján Mihály nyíregyházi lakos a második világháború idején kiskorú hittestvérünk megmentéséért Jad Vásem kitüntetésben részesült.

Emléklül:

A közelmúltban
Almási Zoltánnétól
kellett "elbúcsúznunk".

Tájékoztatjuk hittestvéreinket, hogy Debrecenben június 17-én marha és csirke vágatás lesz. Aki igényel kóser húst, lépjen kapcsolatba Färber Györggyel az alábbi telefonszámon: 06-52-311-968, vagy 447-281.

T e m e t ő i ü g y e k

A Hitközség vezetőségének döntése szerint a temetőben történő bármilyen munkavégzéshez a vezetőség előzetes engedélyezése szükséges, aminek az elnyeréséhez a Hitközség nem kér anyagi ellenszolgáltatást. Az engedély a Hitközség irodájában kapható formanyomtatvány kitöltése alapján szerezhető be.

Sávuot ünnepén szokás, hogy tejes ételt együnk. A Tóra táplálja lelkünket-sellemünket, csakúgy mint testünket a tej. A Sávuot pedig a Tóra-adás ünnepe. A nyíregyházi Izraelita Hitközségben is továbbélt idén ez a hagyomány, amit a Nőgyelet két szorgos tagjának köszönhetünk: **Kelemen Józsefnének, és Kerekes Hermannének!** Az istentisztelet után ízletes és bőséges svieszi kidissel lepték meg a közösségünket. Fáradozásukat ezúton is nagyon köszönjük!

Hitéleti információk

Rosh Chodes bencsolás: június 20.
Rosh Chodes: Június 24. 25.

Június 6. - Sziván 12.

Szombat bejöv., kim.: 20:18 - 21:38

Szidra: נשא - nászó

Ebben a szidrában Mózes beosztja a lévitákat a Szent Hajlék körüli szolgálatba. Ezután a féltékeny férjeket megnyugtató eljárás részletezése, majd a názír fogadalmat tettek számára következik útmutatás. Itt van leírva a szép papi áldás pár mondata: "Áldjon meg téged az Örökkévaló és örökdjék feletted. Ragyogtassa az Ő arcát reád és legyen hozzád kegyelmes. Fordítsa az Örökkévaló az Ő arcát feléd és szerezzon neked békét." Ezt követően Izrael törzsei fejedelmeinek áldozatait mutatja be a Tóra.

Június 13. - Sziván 19.

Szombat bejöv., kim.: 20:23 - 21:43

Szidra: בהעלתך - böhá'álotéché

Ez a szakasz a léviták tisztulási szertartásaival kezdődik. Ezekben a ceremóniákon azért kellett végigmenniük, hogy megtisztulva alkalmasak legyenek a Szent Hajlék szolgálatára. Huszonöt éves korban kezdték és ötven évesen "mentek nyugdíjba". Ezután a peszáchra szóló rendelkezéseket találunk, majd a Tóra leírja, hogy az Örökkévaló hogyan vezette Izraelt a pusztában: "Azon a napon pedig, amelyen felállították a hajlékot, befödte a felhő a bizonyág sátrának hajlékát és este a hajlék fölött olyan lett, mint a tűz tüneménye egészen reggelig. Így volt mindig: a felhő befödte és a tűz tüneménye éjjel. És amikor elszállt a felhő a sátorról, akkor útnak indultak Izrael fiai; és azon a helyen, ahol a felhő megállott, ott táboroztak Izrael fiai." Ezt követően az ezüst harsónak elkészítésére utasítja Mózes a népet, amiket többek között isten-

tiszteleti alkalmakkor használtak fel a közösség egybehívásához. Ezután Izrael elkezdett panaszkodni az un. "gyülevész nép hatására", akik közénk keveredtek és visszasírta Egyiptomot: "Ki ad nekünk húst enni? Emlékezzünk a halra, melyet ettünk Egyiptomban ingyen..." Mikor Mózes meghallotta ezt, fellobbant a haragja és kicsit eleget a héberekből. Így imádkozott: "Honnan vegyek húst, hogy adjak az egész népnek? Mert siránkoznak nekem... Nem bírom én egyedül vinni ez egész népet, mert nehéz az nekem." Az Örökkévaló válaszul - a Tóra szavaival élve - elvett abból a szellemből, ami Mózesen volt, és 70 izraelita vénre helyezte azt a szellemet. Ez azt jelenti, hogy hasonló képességekkel lettek azok az emberek felruházva, mint Mózes, így ők is hordozhatták a nép vezetésének terheit. Mirjám és Áron nem nézte jó szemmel, hogy Mózesnek a felesége nem izraelita, hanem történetesen kúsi volt. Ezt mondták: "Csupán csak Mózesrel beszélt-e az Örökkévaló, nem beszélt-e velünk is?" A Tóra Mózesről azt írja, hogy a földön a legyszerényebb ember volt. Az Örökkévaló mindhármójukat berendelte a Szent Hajlékba és így szólt: "Halljátok szavam! Ha lesz köztetek próféta, én az Örökkévaló, látomásban megjelenek előtte, álomban beszélek vele. Nem ilyen az én szolgám Mózes; ő meghitt (hűséges szolga) egész házamban. Vele szájról-szájra beszélek, világosan és nem homályos szavakban; az Örökkévaló hasonlóságát látja ő; miért nem féltetek beszélni szolgám Mózes ellen? És föllobbant az Örökkévaló haragja ellenük és eltávozott. És a felhő eltűnt a sátor felől és íme, Mirjám poklos (leprás) volt, olyan, mint a hó." Végül is Mózes közbenjárására Mirjám teljesen meggyó-

gyult. Ez a közbenjárás is mutatja, hogy nem volt haragtartó, bosszúálló ember.

Június 20. - Sziván 26.

Szombat bejöv., kim.: 20:26 - 21:47

Szidra: שלח - s'lách

Az a szakasz tartalmazza azt a történetet, amiben Izrael életének egy 40 évig tartó szomorú, felesleges és elkerülhető szakasza következik be. Izrael népe Kánaán földjének határához ért. Mózes kémeket küldött ki az előttük lévő országba, hogy hozzanak hírt a földről. Minden törzsből egy ember ment. Amikor visszajöttek a kémek ezt mondták: "Bementünk az országba, amelybe küdtél bennünket és csakugyan tejfel-mézszel folyó az, és ez a gyümölcse. Csakhogy hatalmas a nép, amely az országban lakik és a városok erősítve vannak..." A tizenkét kém közül csak ketten tartottak ki az eredeti elképzelés mellett, Káleb és Józsué. Ők biztatták a népet, hogy az ellenségtől ne hátráljanak meg. A többi tíz ellenben ezt mondta: "Nem bírunk a nép ellen menni, mert erősebb, mint mi. És rossz hírért terjesztették az országnak..." Erre a nép sírt és zúgolódott: "Bár csak meghaltunk volna Egyiptom országában! Vagy bár csak meghaltunk volna a sivatagban! Minek is visz bennünket az Örökkévaló abba az országba, hogy elessünk kard által, feleségeink és gyermekeink martalékká legyenek; nem jobb volna-e nekünk visszatérni Egyiptomba?... Válasszunk vezért és térjünk vissza Egyiptomba!" Megdöbbenő... Azok az emberek, akik végignézték a 10 csapást, látták, ahogy megnyílt a tenger, majd visszazuhan az egyiptomi hadsereg. Ettek a mannából, és a fűjékből. Istent a saját fülükkel hallották beszélni, és nézték Mózes dicsőségétől fénylő arcát. Ki tudja hány és hány csodat éltek még át, és most, ott a cél előtt elvetik nagyszerű vezetőjüket, Mózes - aki, utólag mondhatjuk, a világtörténelemre az egyik legnagyobb hatást gyakorolta - és visszamennének Egyiptomba rabszolgának. Megdöbbenő... Az Örökkévaló igen megharagudott Ábrahám, Izsák és Jákob utódaira. Azt mondta Mózesnek, hogy elpusztítja az egész népet, és őt, Mózes teszi nagy néppé. Ha ez megtörtént volna, akkor Ábrahám, Izsák és Jákob mellett Mózes lett volna a 4. ösatya, akitől a zsidóság származik. Azonban Mózes rendkívüli védőbe-

szédet tartott Izrael mellett, aminek a hatása képen Izrael fennmaradhatott az eredeti állapotban. Ezt mondta az Örökkévalónak: "De meghallják az egyiptomiak, akik közül felhozod hatalmaddal ezt a népet, és ezt mondják ez ország lakóinak: Hallották, hogy Te az Örökkévaló e nép között vagy, aki színről-színre megjelent, Te, az Örökkévaló, és felhő áll fölöttük és felhőoszlopban jársz előttük nappal és tűzoszlopban éjjel. Ha megölnéd ezt a népet, mint egy embert, akkor szólnának a nemzetek, amelyek hallották híredet, mondván: Mivel nem bírta az Örökkévaló elvinni ezt a népet az országba, amelyet esküvel ígért nekik, lemeszárolta őket a sivatagban. És most, hadd bizonyuljon nagyinak az Úr hatalma, amint szóltál: az Örökkévaló türelmesen elnéző, nagy a kegyelemben, megbocsátja a bűnt, az elpártolást; de teljes fölmentést nem ad; megemlékszik az atyák bűnéről a fiakon harmadíziglen és negyedíziglen is. Bocsd meg, kérlek e nép bűnét szereteted nagysága szerint és amint megbocsátottál e népnek Egyiptomtól egész mostanáig. És szólt az Örökkévaló: Megbocsátok a te szavad szerint." Izrael tehát megmenekült a kataszt-rófától, de az esemény nem maradt minden következmény nélkül. Ez a generáció nem mehetett be az ígért földjére. Addig kellett vándorolniuk a pusztában, míg a zúgolódó, lázadó nemzedék minden tagja meg nem hal. Csak a gyermekeik foglalhatták el az esküvel ígért földet.

Június 27. - Tammuz 3.

Szombat bejöv., kim.: 20:27 - 21:47

Szidra: קרח - Kórach

A zendülések azonban ez után sem értek véget. Ezúttal Mózes és Áron tekintélye lett szálka a szemükben. A lázadók vezetői Kórach, Dátán, Abirá és Ón voltak. Így vonták felelősségre Mózes és Áront: "Az egész közösség, mindannyian szentek...miért emelkedtek hát ti az Örökkévaló gyülekezete felé?" Mózes nem vágott vissza, hanem az Örökkévalóra bízta e vita eldöntését. Isten felszólította a népet, hogy ne menjenek a közelükbe, mert a föld meg fog repedni, és a lázadók elevenen esnek a föld melyében lévő Seolba. Majd Isten úgy erősítette meg Áron papi tekintélyét, hogy felszólított a 12 törzs vezetőit,

hogy tegyék botjaikat a Szövetség Ládájára elé. Ott volt a Szent Láda előtt 12 életelen bot egy éjjen át, rajtuk a 12 törzs neve. Másnap reggelre az Áron botja kivirult, bimbót, virágot hajtott, és mandulát érlelt. Így mutatta be Isten azt, hogy kit választott a papi tekintély betöltésére. Áron fiai - a kajhenek - máig is evvel a tekintéllyel bírnak. Ez a kihajtott bot a manna, és a kötáblak mellett bekerült a Szövetség Ládájába bizonyítékként.

Július 4. - Tammuz 10.

Szombat bejöv., kim.: 20:23 - 21:40

Szidra: חקת - chukát

E szakaszban Mirjám meghalt. A hagyomány szerint volt Mirjámnál egy sziklakő, melyből víz folyt. Mirjám halálával ez a kő "eltűnt", így az izraeliták kétségbe estek: mit fogunk inni? Mózes ekkor súlytott kétszer a sziklára, amiből víz tört elő. Azonban valószínűleg, mivel szólni kellett volna a sziklához, nem ráütni, Mózesre megharagudott az Örökkévaló. és ő sem mehetett be az ígért földjére, csak szemével láthatta. Áron halála is ebben a szidrában következik be. A nép a sivatagban újra elcsüggedt, és újra Egyiptomot sóvárogta vissza. Ezért Isten mérges kígyókat küldött rájuk, amik sokakat megmártak közülük, és sokak meghaltak. Mózes könyörgött ismét a népért, és Isten adott kiutat. Készíteni kellett egy ugyanolyan kígyót, mint az élők, de rézből. Ezt Mózes egy oszlopra felfűzte, és aki felnézett erre a rézkígyóra, ha megmarta is egy kígyó, életben maradt. Ezután Izrael Szychon királyát és Básán királyát győzte le.

Győzött a MIÉP!?

1998. június 3., 13:30. Remegő hangon meséli idős hittestvérünk. Éppen a kapun készült bejönni a Hitközségbe, amikor két „sportos frizurájú”, húsz év körüli suhanc rákiáltott: „Mi van nyanya, hova mész? Nem tudod, hogy a MIÉP győzött!?” Ő gyorsan, félve becsukta maga mögött a kaput.